

Nr 149.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående penningbidrag och premier åt värnpliktiga m. m.; given Stockholms slott den 18 februari 1944.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Per Edvin Sköld.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 18 februari 1944.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, QUENSEL, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Sköld, fråga om penningbidrag och premier åt värnpliktiga m. m. samt anför:

I. Gällande bestämmelser.

Efter förslag av särskilt tillkallade sakkunniga för utredning av frågan om tillgodoräkning av viss värnpliktstjänstgöring för civil verksamhet i merit- och lönehänseende m. m. framlade Kungl. Maj:t i propositionen 1942:297 förslag till ändrade grunder för bestämmandet av penningbidrag

Bihang till riksdagens protokoll 1944. 1 saml. Nr 149.

till de värnpliktiga samt till särskilda premier för värnpliktiga, som uttagits till officers- eller underofficersutbildning, m. fl. I avbidan på ytterligare undersökning av möjligheterna att eliminera eller lindra olägenheterna i utbildnings- och merithänseende för det värnpliktiga befälet och värnpliktiga specialister förutsattes i propositionen, att bestämmelserna i ämnet skulle erhålla provisorisk karaktär.

Det sålunda framlagda förslaget godkändes av riksdagen.

De med anledning härav meddelade provisoriska bestämmelserna finnas innefattade i kungörelsen den 30 juni 1942 (nr 527). De enligt kungörelsen de värnpliktiga tillkommande kontanta förmånerna äro i huvudsak av två slag, penningbidrag och premier.

Penningbidrag utgår med en krona om dagen under de första 390 tjänstgöringsdagarna samt för tid därefter med i regel en krona 50 öre om dagen. För värnpliktiga med befäls grad utgår dock förhöjt penningbidrag efter en i kungörelsen intagen löneskala, innebärande avlöning med två kronor för korporal, två kronor 50 öre för furir, tre kronor för sergeant, fyra kronor för fänrik, fem kronor för löjtnant och sex kronor för kapten, allt för dag räknat. Dessa bestämmelser ha emellertid icke ansetts böra träda i kraft med mindre krigsavlöningsreglementet bringas ur tillämpning, vilket hittills icke skett.

Premier. Värnpliktig, vilken jämlikt 27 § 1 mom. B värnpliktslagen ålagts fortsatt tjänstgöring, erhåller jämlikt nämnda kungörelse

250 kronor, därest han med godkända vitsord genomgått plutonchefsskola och ej skall genomgå jämväl officersaspirantskola; beloppet utbetalas vid avslutandet av plutonchefsskolan,

likaledes 250 kronor, därest han med godkända vitsord genomgått plutonchefsskola och erhållit kommendering till officersaspirantskola men underkänts i eller på grund av sjukdom i förtid avgått från denna; beloppet utbetalas vid avgången från officersaspirantskolan, samt

1 250 kronor, därest han med godkända vitsord genomgått officersaspirantskola men icke erhållit kommendering till krigsskola; beloppet utbetalas vid avslutandet av officersaspirantskolan.

I fråga om såväl natura- som kontanta förmåner stadgar kungörelsen principiell likställighet mellan värnpliktiga befälslever, å ena sidan, samt stat- och reservofficersaspiranter, å den andra, dock med det undantaget, att premie icke utgår till aspirant, som kommenderats till krigsskolan.

Vidkommande värnpliktig, som jämlikt 27 § 1 mom. C värnpliktslagen ålagts fullgöra två repetitionsövningar, d. v. s. värnpliktig tilldelad marinen, vilken tillhör gruppen »sjökaptenen och likställda», stadgas i kungörelsen, att han efter fullgörandet av varje sådan övning äger erhålla premie med 75 kronor.

Slutligen innehåller kungörelsen föreskrifter om premier till vissa värnpliktiga, tilldelade flygvapnet, vilka efter ansökan uttagits för särskild utbildning. Till sådan värnpliktig utgår premie med

250 kronor, därest han med godkända vitsord dels genomgått utbildning

till flygskytt (grundläggande flygslagsutbildning), dels ock fullgjort minst sex månaders fortsatt flygslagsutbildning, samt

1 250 kronor, därest han med godkända vitsord genomgått utbildning till flygförare (grundläggande flygutbildning jämte fullständig flygslagsutbildning) eller till bombfällare och navigatör (förberedande militärutbildning jämte fullständig flygslagsutbildning).

De i kungörelsen angivna beloppen för olika premiekategorier ha bestämts med hänsyn till de av det nuvarande krisläget betingade förhållandena. Normalt skulle premiebeloppen utgöra för plutonchefs elever 500 kronor, för elever i officersaspirantskolan 1 500 kronor samt för värnpliktiga sjökaptenen m. fl. 300 kronor, vilka belopp emellertid med hänsyn till den samtliga värnpliktiga jämlikt 27 § 2 mom. värnpliktslagen åliggande beredskapsövning nedsatts till förut angivna 250 och 1 250 kronor ävensom för sjökaptenen m. fl. till 75 kronor för vardera av två perioder om två månader.

Kungörelsens bestämmelser om premier avse värnpliktiga, vilka jämlikt 1941 års värnpliktslag kommenderats till fortsatt utbildning i plutonchefs- och aspirantskolor (motsvarande utbildning). Efter framställning av förutnämnda sakkunniga har emellertid Kungl. Maj:t genom beslut den 31 december 1942 utfärdat bestämmelser rörande vissa äldre värnpliktigas rätt till premie. Enligt dessa bestämmelser skola äldre värnpliktiga, som kommenderats till ifrågavarande utbildning jämsides med de yngre värnpliktiga, i fråga om rätt till premie jämsättas med de yngre värnpliktiga.

Under den förstärkta försvarsberedskapen har möjlighet funnits att bevilja *värnpliktslån* åt värnpliktiga, som till följd av värnpliktstjänstgöring råkat i ekonomiska svårigheter. Bestämmelserna härom återfinnas i förordningen den 31 augusti 1940 (nr 824), ändrad genom förordning 1942:522.

Lånen kunna erhållas av den, som jämlikt 28 § 1 mom. värnpliktslagen inkallats till värnpliktstjänstgöring (beredskapstjänstgöring). När skäl därtill äro, äger Kungl. Maj:t förordna, att bestämmelserna skola äga tillämpning jämväl å annan personal, som tjänstgjort vid krigsmakten under tid, då värnpliktiga varit inkallade enligt nyssnämnda lagrum. Med stöd härav ha bestämmelserna genom kungörelsen den 31 augusti 1940 (nr 825) utsträckt att gälla även underbefäl i reserven.

För lånen gälla följande allmänna förutsättningar.

Lånen beviljas för visst ändamål. Sökanden skall till följd av värnpliktstjänstgöringen ha råkat i svårigheter av ekonomisk art, vilka kunna befaras äventyra hans möjligheter att efter slutad tjänstgöring fullfölja påbörjad yrkesutbildning eller vinna utkomst i det yrke eller den näring, varav han före inkallelsen haft sin bärning, eller vilka eljest innebära en avsevärd rubbning av hans ekonomi. Sökanden skall ha gjort vad på honom skäligen ankommit för att avvärja svårigheterna. Sökanden måste antagas vara ur stånd att utan hjälp av värnpliktslån inom skälig tid övervinna svårigheterna. Värnpliktslån må beviljas med lägst 200 och högst 5 000 kronor. De äro räntefria och må utlämnas utan säkerhet. Det kan dock föreskrivas, att säkerhet skall lämnas. Värnpliktslån skall i regel återbetalas med en femtedel om året med början fr. o. m. kvartalet näst efter det ett år förflutit från lånebeslutet. Där omständigheterna därtill föran-

leda, kan anstånd med amorterings påbörjande beviljas ävensom längre amorteringstid medgivas. Värnpliktslånen förvaltning handhaves under statskontorets överinseende av länsstyrelserna. Låneverksamheten i övrigt handhaves av statens arbetsmarknadskommission och av särskilda värnpliktslånenämnder med biträde av familjebidragsnämnderna.

I detta sammanhang bör även erinras om de *familjebidrag*, som värnpliktig med avlöning enligt för fredstid gällande bestämmelser kan erhålla jämlikt fredsfamiljebidragsförordningen den 30 juni 1942 (nr 524) eller — om tjänstgöringen fullgöres det år, varunder 26 års ålder uppnås, eller senare — jämlikt krigsfamiljebidragsförordningen samma dag (nr 521).

2. Föreliggande förslag.

I ett den 20 december 1943 avgivet betänkande (statens off. utredn. 1943: 47) ha förutnämnda *utredningsmän* — expeditionschefen i jordbruksdepartementet G. A. Bouveng, tillika ordförande, och hovrättsrådet i Svea hovrätt, löjtnanten i Svea artilleriregementes reserv E. Thomasson — framlagt förslag rörande meritberäkning m. m. för befälsutbildade värnpliktiga. I betänkandet ha dessutom förordats vissa ändringar i gällande bestämmelser rörande penningbidrag och premier ävensom vidgad tillämpning av bestämmelserna rörande värnpliktslån och familjebidrag.

I sistnämnda hänseenden inhämtas av betänkandet följande.

Penningbidrag.

Utredningsmännen ha anfört, att de icke funnit anledning föreslå ändring i den provisoriskt fastställda skalan för penningbidrag i annan mån än som betingades av organisatoriska förändringar. Vid flygvapnet hade befattningen överfurir tillkommit. Därest överfurir toge avsked och sedermera såsom värnpliktig inkallades till repetitionsövning, kunde han komma att för repetitionsövningen erhålla överfurirs grad. Penningbidrag för denna grad måste därför bestämmas. Befattningshavare i graden närmast under överfurir, nämligen furir, skulle enligt kungörelsen erhålla 2 kronor 50 öre, i graden närmast över, nämligen sergeant, 3 kronor. Det syntes ej lämpligt att här röra sig med mera ojämna belopp än halva krontal. Med beaktande jämväl av de kvalifikation, vilka krävdes av överfurir, föresloges ett penningbidrag av 3 kronor för överfurir.

Premier.

1. Premiernas belopp. I nuvarande statsfinansiella läge ha utredningsmännen ansett ökade förmåner ej kunna förordas utan mycket starka skäl. En höjning av premierna på sätt enligt betänkandet Sveriges förenade studentkårers värnpliktskommitté föreslagit, eller till 900 kronor, respektive 2 100 kronor, skulle för budgetåret 1943/44 ha medfört en ökad kostnad av ungefär 1 400 000 kronor. De nuvarande premierna syntes av de värnpliktiga allmänt ha betraktats såsom en mycket god hjälp vid återgången till den civila utbildningen eller levnadsbanan. Utredningsmännen ha därför föreslagit, att någon ändring ej skulle ske i fråga om premiernas belopp, d. v. s. att dessa i princip skulle bestämmas till 1 500 kronor och 500 kronor med minskning under nuvarande förhållanden till 1 250 kronor och 250 kronor.

Vidare ha utredningsmännen anfört följande.

Rätten att få premien betald i förtid har medfört åtskilliga olägenheter vid tillämpningen. Med hänsyn härtill och då det för de befälsutbildade icke torde vara av avgörande betydelse att ha nämnda rätt, anse vi att den samma bör borttagas. Eftersom det vidare på något håll ifrågasatts, att den lägre premien skulle få utbetalas redan vid den egentliga plutonchefsskolans slut, i stället för, såsom i kungörelsen är avsett, först efter slutet av den med plutonchefsskolan förenade trupptjänstgöringen, torde kungörelsens lydelse böra något jämkas, och även i övrigt torde vissa formella jämkningar böra göras. I särskild skrivelse framlägga vi förslag till slutgiltiga bestämmelser.

2. Fråga om premier åt värnpliktiga i specialtjänst. För de värnpliktiga i gemen utgör tjänstgöringstiden 450 dagar. För värnpliktig, som studerar för utbildning till läkare, tandläkare, apotekare, veterinär eller ingenjör eller eljest i sådana ämnen, att hans insikter kunna vara till särskilt gagn för krigsmakten, gäller dels att tjänstgöringen fullgöres i särskilt angiven ordning med avbrott för studiernas fullgörande, dels att honom kan för bibringande eller vidmakthållande av insikter, erforderliga för avsedd mobiliseringsbefattning, åläggas fortsatt tjänstgöring under högst 180 dagar, fördelade på omgångar under hela värnpliktstiden.

Bestämmelser om tjänstgöring för värnpliktiga i specialtjänst ha hittills meddelats för följande kategorier, nämligen inom armén för läkare, tandläkare och apotekare, veterinärer, gasskyddstekniker, tygtekniker, krigskassörer och mekaniker samt inom marinen för vissa ingenjörer, intendent, tygtekniker, gasskyddstekniker, läkare och tandläkare.

Enligt 128 § inskrivningsförordningen skall värnpliktig i specialtjänst, innan han må inkallas till fackutbildning,

vid utbildning till läkare ha avslutat den kliniska tjänstgöringen i medicin och kirurgi utom i vad den omfattar tjänstgöring såsom assistent,

vid utbildning till tandläkare ha avlagt tandläkareexamen,

vid utbildning till apotekare ha avlagt farmacie kandidatexamen samt

vid utbildning till veterinär ha avslutat den praktiska tjänstgöringen vid veterinärhögskola.

I en den 30 april 1942 dagtecknad promemoria, som låg till grund för det i propositionen 1942: 297 framlagda förslaget, framhöllo utredningsmännen rörande frågan om premier åt värnpliktiga i specialtjänst följande.

Å ena sidan gäller för flertalet av de till specialisterna hörande kategorierna, att den fortsatta tjänstgöringen äger rum inom vederbörandes eget fackområde, vilket får betraktas såsom både fördel och merit. Å andra sidan måste det anses såsom en olägenhet att tjänstgöringen, visserligen fördelad på relativt korta omgångar, utsträcker sig över hela värnpliktstiden, och det är givet, att det för mängden kan medföra såväl ekonomisk som annan olägenhet att vid upprepade tillfällen få avbryta sin civila verksamhet. Särskilt för dem, vilka i sitt civila yrke ha fasta kostnader — t. ex. en praktiserande läkares mottagningsvåning och sjuksköterska — kan den militära tjänstgöringen bli en kändis i ekonomiskt avseende. Att åtgärder vidtagas till mildrande av dylik ekonomisk olägenhet finna vi över-

enssstämmande med billighet och rättvisa. Därmed är emellertid ej sagt att detta bör ske genom att ifrågavarande värnpliktiga erhålla premier. Snarare synes det oss ligga nära till hands att bestämmelserna om näringsbidrag göras tillämpliga jämväl å dylik tjänstgöring. Familjebidragsförordningen är emellertid för närvarande föremål för överarbetning. Bestämmelser som närmare reglera specialisternas facktjänstgöring äro jämväl under utarbetande. Med hänsyn härtill och då något behov av regler för kompensation åt specialisterna icke, vid det förhållandet att jämlikt övergångsbestämmelserna till den nya värnpliktslagen stadgandena i 27 § 1 mom. D värnpliktslagen icke äro tillämpliga å äldre årsklasser, synes föreligga under budgetåret 1942/43, finna vi det lämpligt att först i samband med avgivandet av förslag till annan kompensation än ekonomisk sådan upptaga förevarande fråga till slutlig behandling.

I föreliggande betänkande ha utredningsmännen erinrat, att spørgsmålet behandlats i Sveriges förenade studentkårers värnpliktskommittés rapport till den s. k. studentriksdagen 1943, varvid anförts, att kommittén visserligen icke kunde godtaga den av utredningsmännen givna argumenteringen men likväl icke ville påyrka, att premie skulle utgå till värnpliktiga specialister. Detta berodde därpå, att avsikten med premien vore, att den skulle vara en hjälp i utbildningsarbetet efter värnpliktstjänstgöringen och att således motiven för dess erhållande bortföle i den mån den längre utbildningstiden inföle *efter* avslutad civil utbildning. Därtill komme att, sedan numera penningbidraget differentierats efter innehavd tjänsteställning, dessa specialister antagligen komme att åtnjuta en högre avlöning under senare delen av sin militära tjänstgöring än övriga värnpliktiga.

Utredningsmännen ha nu uttalat följande.

Tjänstgörings- och övriga förhållanden äro i vissa hänseenden olika för värnpliktiga i specialtjänst och för de befälsutbildade. Därav följer att frågan om de förstnämndas ekonomiska kompensation får bedömas från delvis andra utgångspunkter än som skedde beträffande de befälsutbildade.

Det torde till en början kunna fastslås, att högre premie ej bör ifrågakomma åt värnpliktiga i specialtjänst än den som normalt skall utgå till de till underofficer utbildade, nämligen 500 kronor eller, därest den förlängda tjänstgöringen för värnpliktiga i specialtjänst är kortare än 180 dagar, ett i proportion därtill sänkt belopp. Därest facktjänstgöringen, såsom ofta torde bliva fallet, fördelas på sex omgångar om 30 dagar, skulle det alltså högst kunna bli fråga om ett premiebelopp av ungefär 80 kronor för varje dylik tjänstgöringsomgång. Redan med hänsyn till detta belopps ringhet kan det ifrågasättas, huruvida premie skall utgå.

Eftersom dagavlöningen utgår efter grad samt de värnpliktiga i specialtjänst i allmänhet efter viss tjänstgöringstid ha högre tjänstegrad eller tjänsteställning än de befälsutbildade efter lika lång tjänstgöringstid, få de värnpliktiga i specialtjänst under sin tjänstgöring något mera betalt än sina kamrater i vapentjänst. Skillnaden i lön är dock ganska obetydlig, och den torde i huvudsak uppvägas av att en värnpliktig i högre grad torde ha större, av tjänsten betingade småutgifter än en i lägre grad.

För de värnpliktiga i specialtjänst förläggas vidare de tidigare tjänstgöringsomgångarna så vitt möjligt till sådana tidpunkter, att de passa in med deras civila utbildning. De på ett senare stadium infallande kortare tjänstgöringsomgångarna om 30 dagar (facktjänstgöringen) torde icke med-

föra större avbräck eller märkbar försening i den civila banan. Det kan i sådant avseende erinras därom, att enligt gällande avlöningsreglementen statsanställd i ordinarie eller extra ordinarie ställning får behålla en del av lönen under tjänstledighet för värnpliktstjänstgöring.

Dylika korta omgångar torde ofta kunna göras på semestertider, då den värnpliktige, om han är i annans tjänst, brukar få åtminstone till väsentlig del behålla sina löneförmåner. — — — Är åter den värnpliktige egen företagare, blir ju hans ställning icke ekonomiskt sämre därav, att semester-tiden använts för sysselsättning, som ger viss inkomst.

Arbetet för en värnpliktig i specialtjänst är ofta att helt jämställa med arbetet i hans civila yrke och torde praktiskt taget alltid åtminstone likna det civila arbetet. Militärtjänstgöringen kan alltså för dylika värnpliktiga i mycket betraktas såsom en direkt utbildning i det civila yrket. Av vår utredning om meritberäkningen kommer att framgå, att det ingalunda alltid är möjligt att låta de befälsutbildade räkna befälsutbildningen såsom merit i den utsträckning att de få full kompensation. Meritberäkningen låter sig emellertid i allmänhet enklare genomföra för värnpliktiga i specialtjänst än för de befälsutbildade.

Premien är såsom värnpliktskommittén anförde i sin nyss nämnda rapport avsedd att hjälpa den värnpliktige i hans civila utbildning efter värnplikts-tjänstgöringen. Såsom framgår av det förut sagda kommer facktjänst-göringen att delvis infalla efter det att den civila utbildningen avslutats. Härtill kommer, att under den del av den senare tjänstgöringen, som in-faller efter 26 års ålder, de värnpliktiga även i fredstid kunna få bidrag en-ligt krigsfamiljebidragsförordningen, varigenom näringsidkare också ha möj-lighet att få näringsbidrag.

Efter överbägande av nu nämnda omständigheter ha utredningsmännen uttalat, att tillräckliga skäl icke funnes för att värnpliktiga i specialtjänst skulle erhålla premier.

3. Premier åt medlemmar av sjövärnsskåren. Utredningsmännen ha i denna fråga erinrat, att de i sitt förslag till provisoriska bestämmelser framhöllo, att medlemmar av sjövärnsskåren icke borde erhålla premier.

Sjövärnsskårens uppgifter och utbildningsförhållanden framgå av följande.

Sjövärnsskåren, som rekryteras på frivillighetens väg, ingår i sjöförsvaret samt har till uppgift att vid förstärkt försvarsberedskap (mobilisering) även-som eljest, då så finnes lämpligt, ställa särskilt utbildad personal till krigs-maktens förfogande.

Utbildningen vid sjövärnsskåren anordnas i aspirantkurs (rekrytkurs), underbefälskurs, fänrikskurs och kaptenskurs samt repetitionskurser ävensom därutöver dels vid särskilt anordnade kurser och dels i samband med övningar och föredrag m. m. Underbefälskurs genomgås av aspirant i regel under första värnpliktstjänstgöringen. För aktiv medlem, vilken ej haft aspirantutbildning före första tjänstgöring, skall underbefälskursen vara om-kring 5 månader, varav högst 3 månader må ingå i första värnpliktstjänst-göringen. Fänrikskurs anordnas alternativt å en vinterlinje om cirka 7 må-nader, vanligen i anslutning till första värnpliktstjänstgöringen, eller å en sommarlinje om cirka 6 månader, uppdelad med omkring 3 månader under två på varandra följande somrar, i regel med början under sommaren när-mast efter första värnpliktstjänstgöringens avslutande. Kaptenskurs om-fattar två månader. Aktiv medlem är skyldig att under ettvar av den aktiva medlemstidens tre första kalenderår fullgöra en repetitionskurs om minst 4,

högst 6 dagar, samt att därefter tjänstgöra 2 dagar vartannat år. Det är avsett att frivillig tjänstgöring dessutom skall ske i ej ringa utsträckning.

Under aspiranttjänstgöringen erhålles ingen lön, och aspiranterna få delvis bestrida kostnaderna för förplägnad. Under utbildningen utöver den för värnpliktiga i allmänhet bestämda tiden erhålla medlemmarna avlöning efter grad och efter samma grunder, som gälla för värnpliktiga under den förlängda befälsutbildningen.

Till fänrikskursen torde i framtiden komma att årligen kommenderas omkring 15 elever. Under nuvarande förhållanden torde antalet tills vidare bliva omkring det dubbla. De, som under den förstärkta försvarsberedskapen kommenderas till fänrikskurs, inkallas till beredskapstjänstgöring och få ej längre militärtjänstgöring än andra värnpliktiga, enär eleverna i fänrikskursen om de ej kommenderats till kursen i stället skulle ha fått göra vanlig beredskapstjänst.

Vid överläggningar mellan utredningsmännen och *chefen för sjövärnsskåren* har denne anfört följande.

Skäl torde icke föreligga att ge kårens medlemmar premie för anuan utbildning än fänrikskursen. Beträffande denna syntes emellertid rättvisan kräva premier. Utbildningstiden vore minst lika lång som utbildningen till värnpliktig underofficer. Att tjänstgöringen vore frivillig borde ej betaga eleverna premie; det hade ansetts självklart, att även de befälselever, vilka frivilligt anmälde sig till aspirant- eller plutonchefsskolor, skulle erhålla premie, och lönenämndens förslag om att flygskyttar, flygförare samt bombfällare och navigatörer, vilka samtliga uttagas på frivillighetens väg, ej skulle erhålla premier, hade ej vunnit bifall. Därest ej fänrikskurserna särskilt kompenserades, kunde det antagas, att rekryteringen i framtiden ej bleve tillfredsställande. I sådant fall finge man överväga, huruvida man ej måste införa bestämmelser om tvångsvis uttagning. Det vore dock att beklaga, därest man skulle finna sig nödsakad att inom denna på frivillig anslutning byggda kår tillgripa tvångskommendering till en så lång kurs som fänrikskursen, och en dylik åtgärd kunde befaras komma att menligt inverka å aspirantrekryteringen.

Utredningsmännen ha framhållit att, eftersom sjövärnsskåren vore en frivillig kår, tjänstgöringen för eleverna i sjövärnsskårens fänrikskurser icke kunde anses helt jämförbar med tjänstgöringen för eleverna i plutonchefsoch aspirantskolor. Sjövärnsskåren hade emellertid en viktig uppgift inom vårt marina försvar, och tack vare kårmedlemmarnas intresserade frivilliga arbete bleve kostnaderna för kårens verksamhet tämligen små i förhållande till resultaten. Vad kårchefen anfört om rekryteringen syntes mycket beaktansvärt. Utredningsmännen ansåge sig därför numera böra, med frångående av tidigare ståndpunkt, förorda premie för genomgången fänrikskurs vid sjövärnsskåren. Fänrikskursens längd syntes motivera lika hög premie som till plutonchefsskoleeleverna eller 500 kronor. Av samma skäl, som för närvarande för plutonchefseleverna föranlett premiens minskning till hälften, borde premien för eleverna i fänrikskursen tills vidare bestämmas till hälften av det normala beloppet eller alltså till 250 kronor.

Värnpliktslån.

Utredningsmännen ha framlagt förslag av innebörd, att befälsutbildade även i fredstid skulle kunna erhålla värnpliktslån. I detta avseende ha utredningsmännen anfört följande.

Det torde få antagas, att en befälsutbildad någon gång på grund av den förlängda värnplikts tjänstgöringen råkar i sådana ekonomiska svårigheter, att han skulle kunna lämpligast hjälpas genom värnpliktslån. Ehuru värnpliktslånen närmast äro avsedda för krigs- och beredskapsförhållanden, synes hinder icke möta mot att utsträcka den förmån de avse att giva även till dem, vilka i fredstid få förlängd tjänstgöring för befälsutbildning. Ehuru den hjälp som genom ett värnpliktslån gives den enskilde kan få mycket stor betydelse för honom, torde dylika lån icke komma att behöva beviljas så många befälsutbildade, att det för staten kommer att röra sig om mera avsevärda belopp. Med hänsyn till de befälsutbildades allmänt höga standard torde staten även kunna räkna med att i de allra flesta fall få tillbaka de till dem utlämnade värnpliktslånen.

Det kan ifrågasättas, huruvida i fredstid särskilda värnpliktslånenämnder böra finnas för det fåtal ärenden, varom det här kan bli fråga. För vår del finna vi det mera lämpligt, att dessa nämnders åligganden under fred handhavas av länsstyrelserna med biträde av familjebidragsnämnderna. En annan tänkbar möjlighet är att lånen beviljas centralt av tillsynsmyndigheten för freds familjebidragssärenden.

Utredningsmännen ha framhållit, att förslaget i denna del icke hade någon betydelse under nuvarande beredskapsförhållanden. Hänsynen till de befälsutbildade talade emellertid för att samtliga de åtgärder, genom vilka det allmänna ville söka utjämna den på dem lagda bördan, i princip beslutades i ett sammanhang.

Beträffande av utredningsmännen framlagt förslag till förordning om värnpliktslån i fredstid torde få hänvisas till betänkandet (s. 177 f.).

Familjebidrag.

Utredningsmännen ha vidare upptagit spørsmålet huruvida icke värnpliktiga, vilka åläggas längre tjänstgöring än värnpliktiga i allmänhet, borde under fredstid få komma i åtnjutande av jämlikt krigsfamiljebidragsförordningen utgående näringsbidrag. Fredsfamiljebidragsförordningen innefattar icke denna bidragsform.

Härutinnan ha utredningsmännen yttrat:

Av eleverna vid plutonchefs- och aspirantskolorna äro visserligen endast ett fåtal egna företagare. Det måste emellertid hållas för visst, att ett icke ringa antal av dem, som nu upptagas såsom studerande eller utan yrke, så småningom kommer att bli egna företagare. Det är emellertid icke den sistnämnda kategorien, som i förevarande sammanhang är mest aktuell. De befälsutbildade, vilka efter befälsutbildningen få vidare civil utbildning och sedermera bli egna företagare, kunna, därest vårt i det följande avgivna förslag om meritberäkning för inträde i skolor m. m. genomföres, i samma utsträckning som andra befälsutbildade vid inträde i dessa skolor räkna sig befälsutbildningen tillgodo. Problemet gäller alltså i första hand på vad sätt bistånd skall kunna lämnas åt dem, vilka redan vid tiden för befälsutbildningen äro egna företagare.

Förut har föreslagits, att de till befälsutbildning och till förlängd tjänstgöring uttagna värnpliktiga i specialtjänst skola kunna erhålla värnpliktslån. En sådan förmån torde kunna vara just dessa egna företagare till stor nytta.

Beträffande ytterligare särskild hjälp åt egna företagare under värnplikts-tjänstgöring synes det önskvärt att icke tillskapa någon ny hjälpförm för detta mycket begränsade antal värnpliktiga. Det bör därför undersökas, huruvida ej näringsbidrag enligt krigsfamiljebidragsförordningen är en lämplig form för denna kompensation.

Enligt 14 § krigsfamiljebidragsförordningen den 30 juni 1942 (nr 521) må värnpliktig, som driver näring eller rörelse, i den mån behov provas föreligga, i stället för familjepenning och bostadsbidrag erhålla *näringsbidrag* till bestridande av avlöningskostnader, som uppkomma till följd av att särskild arbetskraft måste anlitas för att under den värnpliktiges tjänstgöring helt eller delvis ersätta honom. Näringsbidrag enligt 14 § må ej beviljas, med mindre det måste antagas, att förutsättningar äro för handen för näringsens eller rörelsens fortsatta drivande. Bidrag må utgå med högst 10 kronor för dag. Vid bestämmande av bidragets storlek skall hänsyn tagas till det genomsnittliga normala driftsöverskott, som företaget kan beräknas lämna under den värnpliktiges tjänstgöring, och till dennes möjligheter att av inkomsterna från företaget bidraga till den anlitade arbetskraftens avlöande. I 15 § krigsfamiljebidragsförordningen stadgas att, därest hinder möter mot näringsens eller rörelsens fortsatta drivande under den värnpliktiges tjänstgöring men förutsättningar finnas för näringsens eller rörelsens återupptagande efter tjänstgöringens slut, särskilt bidrag kan, då synnerliga skäl föreligga, beviljas för bestridande under tjänstgöringen av utgifter, som provas nödvändiga för att näringen eller rörelsen skall kunna återupptagas av den värnpliktige efter tjänstgöringens slut. Näringsbidrag enligt 15 § må beviljas med högst 100 kronor för månad.

Krigsfamiljebidragsförordningen äger tillämpning, när värnpliktiga äro inkallade enligt 28 § 1 mom. värnpliktslagen och krigsavlöningsreglementet skall tillämpas å dessa värnpliktiga. Förordningen skall därjämte med vissa undantag och inskränkningar tillämpas å värnpliktiga, som det år de fylla 26 år eller senare fullgöra tjänstgöring enligt 27 § värnpliktslagen.

Erfarenheten torde ha visat, yttra utredningsmännen, att näringsbidraget inneburit en på det hela taget god lösning av det svåra problemet att tillgodose näringsidkare under värnpliktstjänstgöring. Krigsfamiljebidragsförordningen vore redan nu tillämplig å värnpliktiga, som det år de fyllde 26 år eller senare fullgjorde tjänstgöring enligt 27 § värnpliktslagen. Det syntes lämpligt, att de värnpliktiga, vilka enligt sagda paragraf ålades längre tjänstgöring än värnpliktiga i allmänhet, alltid under den förlängda tjänstgöringstiden skulle kunna få näringsbidrag. Detta torde kunna ske på det sättet, att dessa värnpliktiga berättigades att, under de i krigsfamiljebidragsförordningen angivna villkoren, erhålla näringsbidrag enligt 14 § i stället för familjebidrag enligt fredsfamiljebidragsförordningen eller utöver familjebidrag enligt fredsfamiljebidragsförordningen tillika näringsbidrag enligt 15 § krigsfamiljebidragsförordningen. Eftersom familjebidragsnämnder skulle finnas även i fredstid, syntes beviljandet av dessa näringsbidrag ej komma att vålla några svårigheter.

Principbeslut i denna fråga borde fattas utan dröjsmål. Utredningsmännen ha framlagt förslag till förordning om ändring i fredsfamiljebidragsförordningen, i vilket hänseende torde få hänvisas till betänkandet (s. 178).

3. Yttranden.

Över utredningsmännens förslag ha yttranden avgivits av därav berörda myndigheter och organisationer.

Överbefälhavaren har ifrågasatt, att även värnpliktiga i specialtjänst, som ha längre utbildningstid än värnpliktiga i allmänhet, skulle erhålla premier. Vad i betänkandet anförts mot premier i detta fall syntes till största delen icke tillämpligt beträffande andra än läkare, tandläkare, apotekare och veterinärer. Även i fråga om dessa finge emellertid ej förbises, att de kortare tjänstgöringsperioderna, som skulle fullgöras under en lång följd av år, många gånger kunde bli mycket olägliga. En yngre läkare kunde hindras att skaffa sig ett fördelaktigt vikariat. Även om samtliga värnpliktiga av dessa kategorier hade längre utbildning och denna, så långt det ginge, anpassades efter deras civila studier, lade staten dock på dessa en tyngre börda än på värnpliktiga i allmänhet. Rättvisesynpunkten syntes därför böra medföra, att alla värnpliktiga med längre tjänstgöringstid än den vanliga erhöle premier, detta desto mera som premier föreslagits skola utgå även till värnpliktiga, vilkas längre tjänstgöring berodde på frivilligt åtagande.

I en den 18 februari 1944 dagtecknad, särskild skrivelse har därefter *tillförordnade chefen för försvarsstaben*, för överbefälhavaren, upptagit frågan om premier till värnpliktig, som efter kommendering till officersaspirantskola eller till utbildning till flygförare (bombfällare, navigatör) av annan anledning än sjukdom icke erhållit godkända vitsord från skolan eller utbildningen. I skrivelsen har framhållits, att ett icke obetydligt antal elever i officersaspirantskolan trots stort intresse för utbildningen samt energiskt och plikttroget arbete likväl icke kunnat tillgodogöra sig utbildningen i sådan grad, att de kunnat erhålla godkända vitsord vid utbildningens slut. Att det först vid ett relativt sent skede av utbildningen blivit klart, att vissa elever icke uppfyllde de anspråk, som ur militär synpunkt måste ställas på dem, borde icke läggas dem till last vid bestämmandet av den ekonomiska kompensationen. Premie syntes i angivna fall böra utgå med under nuvarande förhållanden 750 kronor. Vederbörande elev borde äga hos Kungl. Maj:t ansöka om premie. Någon anledning att föreslå liknande bestämmelser beträffande värnpliktiga, vilka vid genomgång av plutonchefsskola eller utbildning till flygskytte icke erhållit godkända vitsord, syntes åtminstone för närvarande icke föreligga.

Chefen för armén har ansett, att frågan om premie jämväl till officersaspirant eller motsvarande ersättning, exempelvis höjt ekiperingsbidrag, i detta sammanhang borde upptagas till behandling. Det syntes uppenbart, att den särskilt för en mindre välsituerad yngling icke obetydliga summan av 1 500 kronor, som normalt vore avsedd att vid officersaspirantskolans slut utbetalas till blivande reservofficerare och värnpliktiga officerare men däremot icke till blivande officerare, måste innebära en lockelse från officersyrket, i det att beloppet utgjorde ett gott startkapital för en kanske stundom mera begärlig civil utbildning.

Chefen för marinen har anfört följande.

En stor del av befälsutbildade utgjordes av studerande vid högskolor eller universitet. För dessa innebure befälsutbildningstiden ett stort avbräck i studierna, för vilket de blott i ringa mån kunde bli kompenserade genom de förmåner, som skulle erhållas med tillämpande av de föreslagna bestämmelserna. På grund av studiernas förlängning, vilken — därigenom att kurser och tentamensperioder icke kunde utnyttjas — oftast bleve avsevärt större än befälsutbildningstiden, komme studiekostnaderna att avsevärt ökas och skuldbördan bli tyngre att bära. Lån, som tagits i avsikt att amorteras efter studiernas avslutande, komme genom mellankommande befälsutbildning att förfalla till betalning redan under själva studietiden i stället för som beräknats efter densamma. Beträffande de studerande syntes därför en viss compensation böra stadgas, förslagsvis i form av penningbidrag eller lättnader med avseende å termins- eller kursavgifter. Bestämmelser av dylik eller annan art torde dock ansetts ha legat utanför området för betänkandet, men uppmärksamhet å problemet hade syntes böra fästas även i detta sammanhang.

Försvarets civilförvaltning har erinrat, att värnpliktig redan nu kunde erhålla näringsbidrag under fredstjänstgöring från och med det år han fyller 26 år. Förslaget ginge ut på, att dylik förmån skulle beredas även vid lägre ålder. Även om endast ett mindre antal värnpliktiga under 26 år tillhörde yrkesgruppen företagare, finge det i och för sig anses befogat att vederbörande på ett eller annat sätt kompenseras för den förlängda utbildningstiden. Då emellertid för sådana värnpliktiga, som tillhörde nämnda grupp, de svårigheter, som skulle motivera förmånen, i lika mån föreläge under den första värnpliktstjänstgöringen, förefölle det tveksamt, om de föreslagna bestämmelserna komme att bli av nämnvärd betydelse.

Försvarsväsendets lönenämnd har, då såväl furir som överfurir vore att hänföra till underbefäl, ansett penningbidraget till överfurir böra fastställas till två kronor 75 öre för dag eller, därest detta av praktiska skäl icke skulle anses lämpligt, till det för furir fastställda beloppet två kronor 50 öre för dag.

Överståthållarämbetet har tillstyrkt förslaget, att de befälsutbildade skulle beredas möjlighet att erhålla värnpliktslån även under normala förhållanden. Bestyret med lånen borde ankomma på länsstyrelserna. Denna uppfattning har delats av *länsstyrelserna i Stockholms och Örebro län*.

Statens arbetsmarknadskommission har i likhet med utredningsmännen ansett, att värnpliktiga, som fullgöra fortsatt tjänstgöring, böra beredas möjlighet att erhålla värnpliktslån. Beträffande den myndighet, som skulle bevilja lånen har anförts följande.

Redan vid tillkomsten av 1940 års värnpliktslåneförordning ifrågasattes, huruvida icke ansökningar om värnpliktslån borde prövas centralt av statens arbetsmarknadskommission utan särskilda värnpliktslånenämnder. Som skäl härför framfördes främst, att man härigenom vunne ett enhetligare bedömande av ansökningarna. Att man slutligen stannade inför nu gällande ordning med särskilda värnpliktslånenämnder såsom första instans torde dels ha berott därpå att med den omfattning, som värnpliktslånen kunde förväntas taga och som de också togo, handläggandet av dylika ärenden skulle vålla en arbetsbelastning för kommissionen, vilken ur åtskilliga synpunkter skulle medföra olägenheter, dels ock att man ville utnyttja de möjligheter

att vinna kännedom om lokala förhållanden, som länsvis inrättade nämnder skulle bereda.

Enligt kommissionens förmenande kunde omfattningen av den värnpliktslåneverksamhet, som skulle föränledas av förevarande förslag, icke bli sådan, att hinder ur arbetsbelastningssynpunkt mötte för kommissionen att handlägga ärendena. Kommissionen hölle också före, att det vore av värde, att kommissionens erfarenheter i fråga om handläggning av dylika ärenden kunde tillvaratagas. Just med hänsyn till det ringa antal ärenden, som torde kunna förväntas föränledas av nu förevarande förslag, syntes det kunna befaras, att en handläggning av ärendena hos de olika länsstyrelserna skulle komma att åtminstone till en tid medföra skiljaktigheter i fråga om ansökningarnas bedömande. Det kunde också erinras, att det, därest ansökningarna skulle prövas av länsstyrelserna, icke kunde ifrågasättas, att kommissionen skulle, på sätt gällde i fråga om värnpliktslån enligt förordningen den 31 augusti 1940, bli underställnings- och besvärsmyndighet. Den fördel, som med nuvarande ordning vore förbunden däremot att kommissionen kunde genom prövning av underställnings- och besvärärenden verka för ett enhetligare bedömande, skulle sålunda icke vara för handen, därest prövningen lades hos länsstyrelserna. Kommissionen funne sig därför böra förorda vad utredningsmännen i författningsförslaget föreslagit därom, att värnpliktslån skulle beviljas av statens arbetsmarknadskommission.

Skulle sedermera annan myndighet än arbetsmarknadskommissionen bli förordnad såsom tillsynsmyndighet å familjebidragsförordningarna, borde övervägas att förordna denna myndighet jämväl såsom lånebeviljande organ.

Vidkommande frågan om näringsbidrag har kommissionen framhållit, att den föreslagna utvidgningen av rätten till näringsbidrag huvudsakligeninge betydelse i fråga om dels värnpliktig, som uttoges för fortsatt utbildning till officer (reservofficer) eller underofficer eller för vederbörliga specialbefattningar vid flygvapnet, dels ock värnpliktig, som fullgjorde facktjänstgöring senast det år, under vilket han uppnådde tjugufem års ålder. Vad anginge sistnämnda värnpliktiga i specialtjänst (läkare, tandläkare, apotekare, ingenjörer, sjökapten m. fl.) komme dessa dock att i regel få sin fortsatta tjänstgöring först efter fyllda 25 år, och dessförinnan syntes de endast undantagsvis ha möjlighet att etablera sig såsom närings- eller rörelseidkare. Vidare har kommissionen i ämnet anfört:

Som utredningsmännen framhållit gällde förevarande spörsmål emellertid i första hand värnpliktiga, vilka redan vid tiden för befälsutbildningen vore egna företagare.

Även om utredningsmännens förslag att införa bidragsformen näringsbidrag i fredsfamiljebidragsförordningen kunde godtagas, syntes det kunna ifrågasättas, huruvida det icke vore en lämpligare lösning av förevarande spörsmål, att krigsfamiljebidragsförordningen i den omfattning, som angäves i förordningens 1 § 4 mom., gjordes tillämplig under den fortsatta tjänstgöring, varom i sammanhanget vore fråga. Till stöd för en dylik uppfattning kunde anföras följande.

Familjebidrag enligt fredsfamiljebidragsförordningen utginge endast i form av familjepenning. Även om det förhållandet, att denna vore högre än enligt krigsfamiljebidragsförordningen, möjliggjorde visst hänsynstagande till bostadskostnaden, gällde detta allenast i fråga om en relativt låg bostadskostnad. En värnpliktig i exempelvis 24-års åldern, som fullgjorde fortsatt tjänstgöring, kunde emellertid ha nått en civil standard, som

föranlett honom att för sig och sin familj förskaffa bostad till en relativt hög kostnad. Till en dylik högre bostadskostnad kunde, då fredsfamiljebidragsförordningen vore tillämplig, hänsyn icke tagas. Det framstode mången gång såsom obilligt, att bidrag icke kunde utgå för hela den bostadskostnad, som måste anses fullt försvarlig med hänsyn till den värnpliktiges civila förhållanden. Bebodde den värnpliktige egen fastighet skulle under olyckliga omständigheter svårigheten att bestrida bostadskostnaden, d. v. s. betala ränta och amorteringar m. m., kunna äventyra fastighetens behållande. Även om i dylikt fall enligt utredningsmännens förslag värnpliktslån skulle kunna beviljas, kunde det dock ifrågasättas, om den värnpliktige icke vore förtjänt av hjälp utan återbetalningsskyldighet.

En ytterligare fördel, som tillämpningen av krigsfamiljebidragsförordningen skulle medföra, vore, att sjukbidrag kunde utgå. Under längre fortsatt tjänstgöring kunde kostnaderna för sjukvård åt familjemedlemmarna komma att uppgå till belopp, som för den värnpliktige vore mycket betydande.

Landsorganisationen i Sverige har icke haft något att erinra mot förslaget i vad det avser penningbidrag. I fråga om premierna har landsorganisationen avstyrkt, att möjligheten till förskottsbetalning borttoges, samt ifrågasatt, om icke premierna borde fixeras till högre belopp under vissa förutsättningar. Tillräckliga skäl att undantaga värnpliktiga i specialtjänst från rätt till premie syntes ej ha förebragts. Förslaget om värnpliktslån tillstyrktes.

Sveriges yngre läkares förening har ifrågasatt, om det icke vore möjligt att giva de befälsutbildade tillfredsställande compensation icke såsom föreslagits i såväl ekonomiskt som i merithänseende utan enbart i form av väsentligt ökade ekonomiska förmåner. Vidare har föreningen betonat nödvändigheten av att de specialutbildade läkarna erhöles skälig compensation för sin längre tjänstgöring i form av väsentligt ökade ekonomiska förmåner.

Svenska veterinärläkarföreningen har föreslagit, att till värnpliktig, som uttagits i specialtjänst såsom veterinär, skulle utgå premie med 250 kronor efter fullgjord fackutbildning, med 250 kronor efter den första facktjänstgöringen om 135 dagar samt med ytterligare 250 kronor, sedan 90 dagar fullgjorts av andra facktjänstgöringen. Till stöd härför har anförts följande.

Huvuddelen av de värnpliktiga veterinärernas tjänstgöringstid är förlagd till tiden efter de praktiska tjänstgöringarnas vid veterinärhögskolan avslutande, beträffande facktjänstgöringen huvudsakligen efter avlagd veterinärexamen. Fackutbildningen om 90 dagar och den första facktjänstgöringen om 135 dagar fullgöras innan de värnpliktiga veterinärerna haft någon eller ringa inkomst av yrkesutövning. Studietiden vid veterinärhögskolan hade under de sista åren utgjort omkring sju år. När de värnpliktiga veterinärerna sålunda hade att fullgöra huvuddelen av sin tjänstgöring, hade de i regel ådragit sig studieskulder, för vilka de under värnpliktstjänstgöringen hade ränte- och amorteringsutgifter. Även om icke direkta ekonomiska svårigheter uppkomme för dem, för vilka värnpliktslånen avsåges lämna hjälp, syntes viss compensation genom premier vara berättigad. Att premierna endast skulle betraktas såsom en hjälp i utbildningsarbetet efter värnpliktstjänstgöringen, framstode beträffande värnpliktiga i specialtjänst såsom en uppenbar orättvisa.

I allmänhet vunnes första anställning såsom distriktsveterinär — veterinärkårens flertal utgjordes av distriktsveterinärer — först nio år efter av-

lagd veterinärexamen. Någon tjänstgöring under semestertid, som påtalades av utredningsmännen, kunde sålunda för de flesta värnpliktiga veterinärer icke ifrågakomma beträffande de tre första 30-dagars perioderna av fack-tjänstgöringen. Beaktas borde likaså, att de värnpliktiga veterinärerna på grund av den fast anställda militärveterinärpersonalens ringa numerär i krigsorganisationen skulle bestrida de flesta befattningarna såsom kompani- och plutonchefer vid veterinärtrupperna. Såväl fackutbildningen som fack-tjänstgöringen bedreves därför för värnpliktiga veterinärer till icke ringa del såsom ren befälsutbildning. Vad utredningsmännen anförde, att arbetet för en värnpliktig i specialtjänst vore att helt jämställa med arbetet i hans civila yrke och att det praktiskt taget alltid åtminstone liknade det civila arbetet, hade därför ofta icke giltighet för värnpliktiga veterinärer. Någon direkt utbildning i det civila yrket vore det sålunda icke uteslutande fråga om vid de värnpliktiga veterinärernas tjänstgöring.

Vid bedömandet av frågan om den ekonomiska compensationen för värn-pliktiga i specialtjänst syntes också böra tagas hänsyn till att den av den enskilde, på egen bekostnad förvärvade yrkeskompetensen, som vore orsaken till, att han uttoges i specialtjänst, direkt nyttiggjordes för krigsmakten. Studierna vid högskolor m. m. utgjorde grundförutsättning för att de skulle kunna användas i ansvarsfulla befattningar vid krigsmakten. Samma syn-punkter beträffande utbildningskostnad m. m., som brukade tillämpas vid lönesättning för tjänstemän, syntes därför böra komma i fråga jämväl i detta sammanhang.

Sveriges förenade studentkårers värnpliktskommitté har varmt förordat, att värnpliktslånen göras tillgängliga även för fredstjänstgörande värnpliktiga, samt vidare uttalat följande.

Då utredningsmännen icke ansett sig kunna tillmötesgå kommitténs önsknin-gar om höjning av befälspremiernas belopp, såge kommittén i detta för-slag om värnpliktslånen fortsättande även under normal fredstjänstgöring en godtagbar compensation för de låga premierna. Härigenom komme den som nyss genomgått befälsutbildning att få en ytterligare möjlighet att er-hålla kontanta medel till sin utbildning. Självklart finge emellertid innehav av premie icke utgöra hinder för erhållande av värnpliktslån.

4. Framställning om utsträckt tillämpning av värnpliktslåneförordningen.

I skrivelse den 14 september 1943 har *Svenska reservunderofficersförbundet* hemställt, att bestämmelserna i förordningen den 31 augusti 1940 angående värnpliktslån skulle utsträckas till att gälla jämväl beträffande underofficerare och flaggkorpraler i reserven, som tjänstgjort vid krigsmakten under tid då värnpliktiga varit inkallade till tjänstgöring jämlikt 28 § 1 mom. värnplikts-lagen. Till stöd härför har anförts följande.

De allmänna förutsättningarna för beviljande av värnpliktslån överens-stämde mycket nära med de förhållanden, som de långtidsinkallade reserv-underofficerarna vid alla vapenslag men framför allt vid flottan ställdes in-för, då de nuvarande inkallelserna en gång upphörde. En utsträckning av rätten till värnpliktslån att omfatta jämväl underofficerare och flaggkorpraler i försvarsmaktens reserver skulle enligt förbundets mening verksamt bidra-ga till att underlätta övergången till civil verksamhet för den här berörda per-sonalen.

Över framställningen ha yttrat sig statens arbetsmarknadskommission och tjänsteförrättande chefen för försvarsstaben.

Statens arbetsmarknadskommission har framhållit, att värnpliktslåneförordningen redan genom kungörelsen 1940: 825 vore tillämplig på flaggkorpraler i flottans och kustartilleriets reserver, varför framställningen i denna del icke syntes påkalla någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd. De skäl, som förbundet anfört till stöd för sin hemställan, torde närmast avse försvarsväsendets reserver tillhörande förtidsavgångna och i reserven utnämnda underofficerare, men samma skäl kunde jämväl, erinrar kommissionen, åberopas för att förordningen gjordes tillämplig å samma kategorier officerare och civilmilitära beställningshavare i reserven ävensom officerare i väg- och vattenbyggnadskåren, i fredstid konstituerade landstormsofficerare samt i fredstid till officers eller underofficers tjänsteställning konstituerad (förordnad) personal vid frivilliga automobilkåren, sjövärnsskåren och svenska röda korsets frivilliga sjukvårdstrupper. Kommissionen hölle därför före, att ett bifall till den gjorda framställningen i vad den avsåge underofficerare i reserven borde avse jämväl ovannämnda kategorier officerare och civilmilitära beställningshavare i reserven m. fl. Däremot kunde kommissionen icke finna några skäl vara för handen, att förordningen skulle göras tillämplig å från aktiv stat pensionsavgången personal, som kvarstode i reserven, och ej heller å personal, som innehade anställning på reservstat eller från reservstat pensionsavgången personal. Vidare har kommissionen yttrat:

Kommissionen hölle före, att det för reservpersonalen skulle kunna i avsevärd omfattning undanröja de ekonomiska svårigheter, som kunde ha förorsakats av långvarig beredskapstjänstgöring, genom att personalen i fråga under i värnpliktslåneförordningen stadgade förutsättningar medgäves erhålla värnpliktslån.

En medverkan från statens sida för undanröjande eller minskande av på grund av militärtjänstgöringen uppkomna ekonomiska svårigheter syntes också kunna vinnas med, efter vad det kunde antagas, små ekonomiska uppoffringar för statsverket. En ytterligare fördel med värnpliktslånevägen syntes vara, ett den relativt fria prövningen av behov och andra förutsättningar för värnpliktslån icke på samma sätt som andra tänkbara former för stödverksamhet, t. ex. genom tjänstgöringspremier, medförde, att avgörandet i det särskilda fallet skulle kunna anses vara mer eller mindre prejudicerande.

I 9 § värnpliktslåneförordningen stadgades, att ansökan om värnpliktslån skulle göras senast tre månader efter det sökanden avslutat sin värnplikts-tjänstgöring eller, därest tjänstgöringen avslutats före värnpliktslåneförordningens ikraftträdande, senast tre månader därefter; dock kunde, där särskilda omständigheter därtill föranledde, lån beviljas på grund av senare gjord ansökan. Skälet för berörda stadgande torde framför allt ha varit, att därest värnpliktig icke gjort ansökan inom här stadgad tid av tre månader, det syntes kunna antagas, att de av tjänstgöringen eventuellt förorsakade ekonomiska svårigheterna icke vore alltför betungande.

I överensstämmelse härmed borde stadgas, att vad i 9 § första stycket värnpliktslåneförordningen sades om nämnda förordnings ikraftträdande skulle avse ikraftträdandet av Kungl. Maj:ts kungörelse om utsträckt tillämpning av värnpliktslåneförordningen.

Vidare ville kommissionen föreslå, att bifall till framställningen begrän-

sades till att avse reservpersonal, som tjänstgjort efter viss tidpunkt, förslagsvis ett år före ikraftträdandet av kungörelse om utsträckt tillämpning av värnpliktslåneförordningen.

Tjänsteförrättande chefen för försvarsstaben har förordat utvidgande av rätten till värnpliktslån till att omfatta underofficerare i försvarsväsendets reserver på de skäl Svenska reservunderofficersförbundet anfört. Såsom statens arbetsmarknadskommission anfört, borde emellertid värnpliktslåneförordningen göras tillämplig jämväl på officerare och civilmilitär personal i försvarsväsendets reserver med undantag av pensionsavgången och i reserven kvarstående personal samt på officerare i väg- och vattenbyggnadskåren. Däremot finnes icke någon anledning att, såsom arbetsmarknadskommissionen föreslagit, utvidga värnpliktslåneförordningens tillämpningsområde till att omfatta i fredstid konstituerade landstormsofficerare och i fredstid till officers tjänsteställning konstituerad personal vid frivilliga automobilkåren, eftersom dessa personalkategorier från och med 1 januari 1944 komme att utgå ur den militära organisationen.

Personalen vid sjövärnsskåren och svenska röda korsets frivilliga sjukvårdstrupper utgjordes av värnpliktiga och krigsfrivilliga. I den mån personalen vore värnpliktig, hade den redan nu möjlighet att erhålla värnpliktslån. Krigsfrivillig personal hade tidigare icke ansetts böra komma i åtnjutande av värnpliktslåneförordningens förmåner och någon ändring i princip härvidlag hade icke föreslagits. Någon anledning att behandla krigsfrivilliga, som tillhörde sjövärnsskåren och röda korset, annorlunda än andra krigsfrivilliga, syntes icke finnas. En utvidgning av värnpliktslåneförordningens tillämpningsområde härvidlag avstyrktes därför, såvida icke förordningen skulle anses böra utvidgas till att omfatta krigsfrivilliga över huvud taget. Tjänsteförrättande försvarsstabschefen tillstyrkte vad arbetsmarknadskommissionen anfört om ikraftträdandet av de nya bestämmelserna samt av begränsningen av dessa till att avse personal, som tjänstgjort efter viss tidpunkt.

De såsom befäl lämpligaste värnpliktiga och de värnpliktiga, som på grund av sin yrkesinriktning äro skickade att fullgöra specialtjänstgöring, tagas jämlikt 1941 års värnpliktslag i långt högre grad än övriga värnpliktiga i anspråk i försvarets tjänst. Såsom i propositionen 1942:297 närmare utvecklats är det ur olika synpunkter angeläget att såvitt möjligt är avlägsna de olägenheter, som härigenom för dessa värnpliktiga uppkomma i deras civila gärning. I sådant syfte ha vissa av ifrågavarande värnpliktiga genom beslut av 1942 års riksdag tillerkänts särskild ersättning i form av förhöjda penningbidrag under värnpliktstjänstgöringen och i form av särskilda premier, varvid dock förutsatts, att bestämmelserna om penningbidrag icke skola träda i kraft med mindre krigsavlöningsreglementet bringas ur tillämpning. Samtidigt förutsattes, att utredning skulle verkställas rörande möjligheterna att eliminera eller lindra olägenheterna i utbildnings- och merithänseende för det värnpliktiga befälet och de värnpliktiga specialisterna.

Den utredning, som enligt det föregående i sistnämnda hänseende verk-

ställt, har utmynnat i förslag till bestämmelser rörande rätt för statliga och vissa likställda befattningshavare att i olika hänseenden tillgodoräkna befälsutbildningen i merithänseende och för löneklassplacering samt såsom tjänstår för pension. Vissa motsvarande åtgärder ha föreslagits beträffande arbetare i statstjänst, varförutom riktlinjer skisserats för en motsvarande reglering såvitt angår andra arbetare ävensom tjänstemän hos kommuner och enskilda arbetsgivare. Ävenledes ha förslag framlagts rörande tillgodoräknande av befälsutbildningen såsom merit för inträde i vissa högre och lägre skolor m. m.

Vid de överväganden, som ägt rum i denna fråga, har befunnits att berörda spörsmål böra bedömas i sitt samband med de önskemål, som i likartade hänseenden framställts beträffande inom försvarsväsendet fast anställt manskap. 1942 års civilanställningssakkunniga, som hittills icke funnit sig kunna upptaga denna fråga till slutlig omprövning, ha därför av mig under hand anmodats att skyndsamt slutföra sin utredning i denna del. Därefter torde chefen för finansdepartementet komma att anmäla förevarande frågor, vilka till huvudsaklig del synas vara av natur att kunna av Kungl. Maj:t avgöras utan riksdagens hörande. Utan hinder härav torde cheferna för vederbörande statsdepartement komma att inom den närmaste tiden anmäla den del av föreliggande utredning, som avser tillgodoräknande av befälsutbildning såsom merit för inträde i vissa skolor m. m. I detta sammanhang anser jag mig därför icke böra närmare ingå på den i nu berörda delar föreliggande utredningen.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att 1942 års bestämmelser rörande penningbidrag och premier åt ifrågavarande värnpliktiga förlänats provisorisk giltighet i avvaktan på resultatet av nyssberörda utredning rörande meritberäkning m. m. för de värnpliktiga, vilka uttagas till längre fredstjänstgöring än övriga värnpliktiga. Dessa provisoriska bestämmelser, vilka avse värnpliktiga inom samtliga försvarsgrenar, ha blivit föremål för förnyad prövning i anslutning till nämnda utredning. Vederbörande utredningsmän ha härvid kommit till den uppfattningen, att ett genomförande av de av dem förordade åtgärderna för tillgodoräknande av kvalificerad värnpliktstjänstgöring i merit- och lönehänseende icke påverkar avvägningen av de ekonomiska förmåner för nämnda värnpliktiga, som 1942 års provisoriska bestämmelser innefatta. För egen del är jag av samma uppfattning och förordar alltså, att nämnda bestämmelser med de ändringar, som i det följande förordas, göras definitiva. Härvid böra premierna fixeras till de belopp, som i fredstid ansetts erforderliga — enligt det föregående för olika kategorier värnpliktigt befäl 500 kronor, 1,500 kronor respektive 300 kronor — men samtidigt föreskrift meddelas om den nedsättning av premierna till 250 kronor, 1,250 kronor respektive 150 kronor, som även fortsättningsvis bör äga rum så länge nuvarande förhållanden föreligga. Bestämmelserna om penningbidrag böra icke träda i kraft så länge krigsavlöningsreglementet är i tillämpning.

Jag övergår härefter till de frågor om jämkningar i förevarande bestämmelser, som av utredningsmännen övervägts.

Beträffande penningbidragen ha utredningsmännen icke ifrågasatt annan ändring än införande av föreskrift rörande storleken av penningbidrag till överfurir. Med hänsyn till de för sådan beställningshavare gällande kvalifikationerna har bidraget föreslagits skola utgöra tre kronor för dag. Då emellertid överfurir är att hänföra till underbefäl, kan jag i likhet med försvarsväsendets lönenämnd icke förorda samma penningbidrag till överfurir som till underofficer utan föreslår, att bidraget bestämmes till två kronor 75 öre. Nämnvärd praktisk olägenhet av att bidraget fastställes till brutet krontal torde icke uppkomma.

I de provisoriska bestämmelserna om premier ha utredningsmännen övervägt vissa ändringar, avseende dels ökning av premiernas storlek, dels ock sådan utvidgning av bestämmelserna, att dessa skulle komma att omfatta även värnpliktiga i specialtjänst samt medlemmar av sjövärnsskåren.

Beträffande *premiernas storlek* ha utredningsmännen framhållit, att i nuvarande statsfinansiella läge ökade förmåner icke kunde förordas utan mycket starka skäl, samt för sin del föreslagit, att ändring av premiebeloppen icke skulle vidtagas. I avbidan på de åtgärder, som vidtagas för att i andra hänseenden kompensera ifrågavarande värnpliktiga för den förlängda värnpliktstjänstgöringen, biträder jag denna uppfattning.

Onekligen kunna vissa skäl anföras till förmån för de från skilda håll framställda förslagen om medgivande av premier jämväl åt *värnpliktiga i specialtjänst*. Emellertid måste vid bedömandet av denna fråga beaktas, att premierna principiellt äro avsedda att utgöra ett stöd åt de värnpliktiga för underlättande av övergången till civilt arbete. Då fredstjänstgöringen för ifrågavarande för specialtjänst avsedda värnpliktiga delvis infaller efter avslutandet av den civila utbildningen och denna tjänstgöring i viss utsträckning måste betraktas som utbildning för det civila yrket, finner jag i likhet med utredningsmännen övervägande skäl tala för att värnpliktiga i specialtjänst icke böra tillerkännas premier. Jag förutsätter emellertid, att frågan må kunna framdeles ånyo upptagas med ledning av då föreliggande erfarenheter.

De olägenheter, som genom den förlängda värnpliktstjänstgöringen kunna uppkomma för ifrågavarande värnpliktiga — särskilt sådana som ägna sig åt fri näringsverksamhet — torde förminskas vid bifall till efterföljande förslag om införande av rätt för bland annat dessa värnpliktiga till värnpliktslån och eventuellt också utvidgad rätt till familjebidrag jämväl i fredstid.

Härigenom skulle jämväl i viss utsträckning tillgodoses de av chefen för marinen anförda synpunkterna.

Sjövärnsskårens medlemmar äga enligt nu gällande provisoriska bestämmelser icke rätt att utfå premier. I denna fråga yttrade jag vid anmälan av propositionen 1942: 297 (sid. 19), att det med hänsyn till den tjänstgöring, som utöver den vanliga värnpliktsutbildningen skulle krävas av skårens medlemmar, enligt min mening kunde ifrågasättas, om icke premier i viss utsträckning borde utgå till medlemmarna. Jag förutsatte därför, att denna fråga skulle av utredningsmännen ytterligare övervägas.

Bärande skäl synas mig föreligga att i överensstämmelse med utredningsmännens nu föreliggande förslag medgiva premie för genomgången fänrikskurs vid sjövärnsskåren med samma belopp som till elev i plutonchefsskola (motsvarande utbildning), eller alltså under normala förhållanden 500 kronor och under nuvarande förhållanden 250 kronor. Jag vill i anslutning härtill erinra, att kårens medlemmar under tjänstgöring vid flottan utöver 450 dagar jämlikt beslut av 1942 års riksdag avlönas på samma sätt som gäller för värnpliktiga av motsvarande grader.

Vad de sakkunniga anført rörande borttagande av möjligheten att i för-
tid utbekomma premie ger mig icke anledning till erinran.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, med beaktande av det nu anförda, meddela bestämmelser rörande penningbidrag och premier åt värnpliktiga. I samband härmed kan, såsom utredningsmännen antytt, det visa sig behövt att med ledning av vunna erfarenheter vidtaga vissa andra jämkningar i de provisoriska föreskrifterna. I anslutning till vad tillförordnade chefen för försvarsstaben anført torde vidgad möjlighet böra beredas Kungl. Maj:t att kompensera värnpliktig, som efter erhållen kommendering till officersaspirantskola (motsvarande utbildning) eller till utbildning till flygförare eller till bombfällare och navigatör av annan anledning än sjukdom icke erhållit godkända vitsord från skolan eller utbildningen. Liksom vid avbrott på grund av sjukdom bör det emellertid ankomma på Kungl. Maj:ts prövning i det särskilda fallet, om och i vad mån premie skall utgå.

Såsom av det föregående framgår har under den förstärkta försvarsberedskapen sedan september 1940 möjlighet funnits att bevilja värnpliktslån åt värnpliktiga, som till följd av värnpliktstjänstgöring råkat i ekonomiska svårigheter. Utredningsmännen ha nu föreslagit, att denna förmån skall komma jämväl dem till godo, som under fredstid ha att fullgöra fortsatt tjänstgöring jämlikt 27 § 1 mom. B—D värnpliktslagen samt fortsatt tjänstgöring vid flygvapnet för utbildning till flygförare, bombfällare och navigatör eller flygskytt ävensom utbildning till reservofficer i vad denna överstiger tjänstgöringen enligt 27 § 1 mom. A värnpliktslagen. Förslaget har i hudsak tillstyrkts av de i ärendet hörda myndigheterna. För egen del finner jag det sålunda framlagda förslaget utgöra en ändamålsenlig komplettering av de förmåner, som nu tillkomma ifrågavarande värnpliktiga, och har alltså i princip icke något att erinra mot de sakkunnigas förslag i denna del.

Bestämmelser rörande de nuvarande för beredskapsförhållanden avsedda värnpliktslånen ha, såsom av det föregående framgår, meddelats i en med riksdagen utfärdad förordning. Enligt denna förordning handhaves värnpliktslånen förvaltning under statskontorets överinseende av länsstyrelserna och låneverksamheten i övrigt av statens arbetsmarknadskommission och av särskilda värnpliktslånenämnder — en i varje län (Stockholms stad) — med biträde av de i krigsfamiljebidragsförordningen avsedda familjebidragsnämnderna. Att för verksamheten avsetts en så relativt omfattande organisation sammanhänger givetvis därmed, att låneverksamheten under beredskapstiden måste bedrivas i förhållandevis stor omfattning. Då verksamheten i

fredstid torde komma att få en väsentligt mindre omfattning, kan det icke vara behöfligt att vid bifall till förutnämnda förslag för fredsförhållanden bibehålla ifrågavarande organisation. För egen del finner jag det möjligt, att lånen i fredstid beviljas centralt av lämplig myndighet, och utgår från att även i övrigt förenklingar i de nuvarande bestämmelserna, med bibehållande i princip av reglerna rörande lånens ändamål och storlek, skola vara möjliga att genomföra. Då denna verksamhet bör även i fredstid bedrivas i kontakt med familjebidragsverksamheten, torde ifrågavarande värnpliktslån lämpligen böra beviljas av den myndighet, som jämlikt fredsfamiljebidragsförordningen av Kungl. Maj:t skall utses att öva tillsyn över förordningens tillämpning.

De nuvarande värnpliktslånen finansieras från fonden för låneunderstöd. För ändamålet har riksdagen under nämnda fond anvisat å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 ett reservationsanslag av 5 000 000 kronor och å riksstaten för budgetåret 1941/42 ett reservationsanslag av 4 000 000 kronor. Av det belopp om tillhoppa 9 000 000 kronor, som sålunda hittills anvisats för ändamålet, stå enligt från arbetsmarknadskommissionen lämnad uppgift för närvarande i runt tal 2 750 000 kronor till förfogande för beviljande av nya lån. De lån, som i fredstid må komma att utgå, torde böra tills vidare finansieras med ianspråktagande av de medel, som vid den förstärkta försvarsberedskapens upphörande må komma att återstå av de hittills anvisade anslagen under fonden för låneunderstöd. Då det emellertid av praktiska skäl synes på längre sikt lämpligt, att beredskapslånen särskiljas från de i fredstid utgående, förutsätter jag, att en särskild lånefond i sinom tid skall uppläggas för sistnämnda lån. Förslag härutinnan torde få framdeles underställas riksdagen.

Det synes tillräckligt, att för fredstid ifrågavarande föreskrifter i likhet med exempelvis motsvarande bestämmelser rörande studielån meddelas i av Kungl. Maj:t utfärdad kungörelse. Jag förutsätter, att det skall ankomma på Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med de i förutnämnda förordning meddelade föreskrifterna med de förenklingar, som enligt det föregående kunna befinnas erforderliga, utfärda bestämmelser i ämnet. Härtill bör riksdagens bemyndigande utverkas.

I detta sammanhang bör även beröras Svenska reservunderofficersförbundets förutnämnda framställning om utsträckt tillämpning av värnpliktslåneförordningen. Den av förbundet upptagna frågan synes mig lämpligen böra göras till föremål för övervägande i samband med de åtgärder i olika avseenden, som måste vidtagas vid ett avvecklande av den förstärkta försvarsberedskapen. Det är min avsikt att i nämnda sammanhang taga ställning till det väckta spörsmålet och framlägga de förslag i ämnet, vartill må finnas anledning. Därest förhållandena så skulle påkalla, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser i huvudsaklig överensstämmelse med arbetsmarknadskommissionens förslag. Jag vill erinra, att jämlikt 1 § förordningen om värnpliktslån Kungl. Maj:t, när särskilda skäl därtill äro, äger förordna, att bestämmelserna i förordningen skola äga tillämpning jämväl å annan personal än värnpliktiga.

Såsom av det föregående inhämtas ha de sakkunniga framlagt förslag av innebörd att värnpliktiga, vilka enligt 27 § värnpliktslagen åläggas längre tjänstgöring än värnpliktiga i allmänhet, skola berättigas att under de i krigsfamiljebidragsförordningen angivna villkoren komma i åtnjutande av näringsbidrag. Utredningsmännen ha framhållit att, enär krigsfamiljebidragsförordningen nu är tillämplig å alla inkallade värnpliktiga, ifrågavarande förslag för närvarande ej har omedelbar betydelse. Det har emellertid synts de sakkunniga angeläget, att principbeslut i frågan utan dröjsmål fattas.

För egen del finner jag det foljdriktigt, att ifrågavarande värnpliktiga komma i åtnjutande av en dylik utvidgning av rätten till familjebidrag. På denna väg synes det möjligt att i någon mån bereda lättnad för dem av ifrågavarande värnpliktiga, vilka såsom fria näringsidkare icke få fördel av de bestämmelser, som kunna komma att meddelas rörande tillgodoräknande av värnpliktstjänstgöring i merit- och lönehänseende och som av naturliga skäl få sin största betydelse för anställda. I princip är jag därför beredd att förorda en utvidgning av familjebidragsförmånerna, anslutande sig till det av mig förordade förslaget om införande jämväl av rätt till värnpliktslån för sådana värnpliktiga. Emellertid finner jag i likhet med arbetsmarknadskommissionen det kunna övervägas, om icke en lämpligare lösning vore, att krigsfamiljebidragsförordningen i den omfattning, som anges i förordningens 1 § 4 mom., göres tillämplig under den fortsatta tjänstgöring, som här är i fråga. Härigenom ernås en bättre anpassning av förmånerna efter förhållandena i de individuella fallen. Några större kostnader torde en sådan utvidgning av krigsfamiljebidragsförordningens tillämpningsområde icke medföra.

För egen del finner jag sistnämnda spörsmål — som icke blir aktuellt förrän i samband med övergång till fredsförhållanden — böra upptagas till ytterligare övervägande. Jag anser mig således icke böra i detta sammanhang framlägga slutligt förslag i ämnet. Ehuru Kungl. Maj:t jämlikt 1 § krigsfamiljebidragsförordningen torde äga rätt meddela bestämmelser i ämnet, synes det mig lämpligt att frågan underställes riksdagen. Jag utgår från att förslag i ämnet skall kunna föreläggas 1945 års riksdag.

I detta sammanhang må slutligen beröras en fråga, som äger visst samband med förevarande spörsmål. Värnpliktiga officerare och underofficerare äga åtnjuta fri förplägnad. Sin förplägnad böra de erhålla gemensamt med fast anställda officerare respektive underofficerare. Då dessa på de flesta förband erlägga mässavgift, vilken användes till bland annat tidningar, telefon, servis och utgifter för serveringspersonal, och det icke är möjligt att från sådan avgift befria vissa av dem, som erhålla tillträde till mässlokaler, synes det ofrånkomligt, att mässavgift erlägges jämväl av värnpliktiga officerare och underofficerare. I betraktande av det värnpliktiga befälets jämförelsevis små löneförmåner har Kungl. Maj:t på framställning av chefen för armén, vilken framställning tillstyrkts av arméförvaltningens intendentur- och civila departement samt försvarsväsendets löne-

nämnd, genom beslut den 12 november 1943 medgivit, att till mässkassa vid arméns truppförband må utgå ersättning, beräknad högst efter femton öre för dag för envar värnpliktig officer och tio öre för dag för envar värnpliktig underofficer. Kostnaderna härför bestridas från vederbörligt anslag till kasern- och förplägnadsutredning och från lägerkassemedel. Motsvarande beslut har meddelats beträffande kustartilleriet.

Ett bifall till förslagen om ändrade grunder för penningbidrag och premier torde icke påverka beräkningen av anslagen till de värnpliktigas avlöningar för nästkommande budgetår. Till frågan om äskande av anslag härför för nämnda budgetår torde jag framdeles få återkomma.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag nu hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i det föregående av mig anförts meddela bestämmelser rörande penningbidrag till värnpliktiga samt premier och värnpliktslån till värnpliktiga befälselever m. fl.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Magnus Lagercrantz.
